

Rekonstruksjoner: Et skjæringspunkt mellom forskjellige perspektiv

Navn: Stein Farstadvoll

**ARK-2017: Prosjektkurs i arkeologi
Hjemmeoppgave**

Dato: 03.06.08

Hjemmeoppgave i arkeologi
Det samfunnsvitenskapelige fakultetet
Universitetet i Tromsø
Vår 2008

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
2.0 Begrepet ”rekonstruksjon”: levendegjøring og eksperiment	4
2.1 Forholdet mellom del og helhet	6
3.0 Rekonstruksjoner som ”erindringssteder”: Publikum, identitet og opplevelse	7
4.0 Rekonstruksjoner og interessegrupper	9
4.1 Spenningen mellom de ulike perspektivene	11
4.1.1 Rekonstruksjoner som fornøylespark og ideologisk monument	12
5.0 Rekonstruksjoner og formidlingen av arkeologisk kunnskap	15
5.1 Rekonstruksjonenes visuelle formidling	16
6.0 Konklusjon: Rekonstruksjoner som et skjæringspunkt	18
Litteraturliste	20

1.0 Innledning

I dette essayet vil tanken om rekonstruksjon stå sentralt. I sammenheng med disse rekonstruksjonene blir det et søkelys på spenninger i forholdet mellom forskjellige intensjoner og perspektiv. Et viktig poeng i denne forbindelsen er at rekonstruksjoner ikke bare er et arkeologisk fenomen. Jeg vil gjøre et forsøk på å vise at de fleste rekonstruksjoner kan bli sett på som et *skjæringspunkt* mellom målsetningene og intensjonene til forskjellige *interessegrupper*. *Anvendelsen* av rekonstruksjonene vil her være et kjernepunkt. Det vil her bli sett på hvordan både *publikum* og interessegruppene kan anvende en rekonstruksjon. Formidlingen av informasjon er ikke ensidig kontrollert av de som bygger rekonstruksjonene, men er også påvirket av hvordan publikum møter de forskjellige monumentene.

Fra et hermeneutisk synspunkt, slik uttrykt av Hans-Georg Gadamer (1960: 292–293, 316–318), kan man si at i sammenheng med all forståelse og fortolkning – også arkeologisk kunnskap – så ligger det en anvendelse. Forståelsen er med på å bygge eller fortolke en rekonstruksjon, og er avhengig av anvendelse eller applikasjon av en forstående mening. Arkeologien er innesluttet i en bred prosess, som kan omfatte alt fra økonomi, samfunn, politikk og kultur (Hodder 1999: 148). I dette essayet skal jeg ta et nærmere blikk på dette forholdet, og forsøke å kaste lys over problemer og ulike perspektiver.

Norden vil hovedsaklig være essayets geografiske utgangspunkt. Diskusjonen tar utgangspunkt i rekonstruksjoner som har en større skala enn utstillingene til de mer ”tradisjonelle” museene. Et godt eksempel på en fullskala rekonstruksjon, er langhuset ved Lófoth Vikingmuseum på Vestvågøy. Lófoth er et godt eksempel fordi de også har satset på ”levendegjøring” av fortiden. Forskjellen mellom en levendegjørende rekonstruksjon i fullskala og utstillinger man f.eks. finner bak glassmonter, er at publikum får være deltakere i en opplevelse av en fortid formidlet gjennom dramatisering, praksis og hypotetiske fremstillinger av gjenstander.

Starten av essayet vil gi en nærmere presisering av hva som inngår i begrepet ”rekonstruksjon”. Etter dette, vil det bli drøftet hvordan rekonstruksjoner kan fungere som erindringssteder, særlig i henhold til publikums møte med historiske monumenter. Videre vil sammenhengen mellom ulike interessegrupper og intensjoner bli drøftet. Her blir det fokusert på forholdet mellom politikk, næringsliv og arkeologi. Til slutt vil forholdet mellom rekonstruksjoner og formidlingen av arkeologisk kunnskap bli drøftet. Her vil det for eksempel bli spurt om hvilke implikasjoner populærvitenskaplige rekonstruksjoner kan få for formidlingen av arkeologisk kunnskap når fortiden blir vektlagt som en handelsvare.

2.0 Begrepet ”rekonstruksjon”: levendegjøring og eksperiment

Begrepet *rekonstruksjon* kan brukes i flere sammenhenger. En hypotetisk fremstilling av et steinalderhus i en forskningsartikkel er et eksempel på rekonstruksjoner i et ikke-materielt medium. Fysiske rekonstruksjoner er forskjellig fra de man kan finne i litteraturen. En rekonstruksjon av et langhus har en mer påpekende kvalitet enn f.eks. beskrivelser basert på en tekst eller billedlige illustrasjoner. Man kan i en samtale peke på detaljer i rekonstruksjonen som kan være vanskelig å vise i en tekst; man kan for eksempel vise i praksis hvordan røyken og temperaturen fra et ildsted påvirker omgivelsene i et langhus (Edblom 2004: 240). Bodil Petersson (2003: 15, 245-246) mener også at ”opplevelsen” av fysiske rekonstruksjoner også har en større følelsesmessig dimensjon enn en tekstuell formidling.

Rekonstruksjoner er langt i fra et nytt fenomen innenfor arkeologien. I år 1879 rekonstruerte den danske pionerarkeologen Fredrik Sehested et tømmerhus ved hjelp av steinredskaper. Selv om dette huset ikke var rekonstruert etter et bestemt arkeologisk funn, var målet å se hva som var mulig å bygge ved hjelp av steinredskaper. *Eksperimentelle* rekonstruksjoner har blitt brukt av arkeologer fra slutten på 1800-tallet, men siden 1980-tallet har rekonstruksjoner hatt en eksponentiell vekst (Petersson 2003: 13, 33, 62-63). På grunn av den markante økningen i antallet rekonstruksjoner i nyere tid, så har emnet fått en økende relevans når man skal se på forholdet mellom arkeologi og samfunn. Men man må være oppmerksom på at rekonstruksjoner har blitt til innenfor både en akademisk og ”folkelig” diskurs.

Gjennom rekonstruksjoner møter publikum en fortidsfortolkning, og på denne måten kan rekonstruksjoner også si noe om hvordan arkeologien blir oppfattet utenfor den arkeologiske disiplinen. Rekonstruksjoner har fått en økende betydning for formidlingen av arkeologisk kunnskap, men har stort sett blitt diskutert i museologiens fora. Debatten har vært meget begrenset. Selv om det har vært en sterk økning i produksjon av rekonstruksjoner, så reflekteres det ikke i mengden litteratur skrevet om emnet (Petersson 2003: 33-37).

Det finnes forskjellige utgangspunkt for en arkeologisk rekonstruksjon. Det kan eksempelvis referere til rekonstruksjoner bygget med tanke på formidling av arkeologisk kunnskap, eller rekonstruksjoner som har hovedoppgaven å produsere *ny* arkeologisk kunnskap. *Eksperimentelle* rekonstruksjoner tar utgangspunkt i utprøvingen av en hypotese for å produsere ny kunnskap. I dette perspektivet ser man på rekonstruksjoner som en vitenskaplig metode. Eksperimentelle rekonstruksjoner har blitt anvendt av arkeologer siden 1800-tallet, men rundt 1980- og 1990-tallet minsket interessen for ”vitenskaplige”

rekonstruksjoner. I lys av den postprosessuelle arkeologien oppkomst, ble det heller satt et søkelys på rekonstruksjoner i fullskala, i lys av identitet, og muligheten til å berette en historie. Det ble nå også lagt mer vekt på konteksten og helhetsinntrykket. Den eksperimentelle rekonstruksjonen og den vitenskaplige argumentasjonen mistet den sentrale plassen. Det var et skifte som medførte at det ble lagt større vekt på rekonstruksjonenes formidling og plass i samfunnskonteksten. Det ble blant annet fokusert på betydningen for lokalbefolkningens identitet, fremfor rent akademiske fortolkninger. I det nye perspektivet blir rekonstruksjoner sett på som en metode for å presentere, visualisere eller illustrere fortiden (Edblom 2004: 7).

Et nytt og viktig element ved dagens rekonstruksjoner, er at det blir satset på *levendegjøring*. Det er en fremstillingsform som legger inn praktiske momenter i utstillingen av rekonstruksjonen. Dynamisk presentasjon av kunnskap og en lettere tilgjengelighet til utstillinger, blir ofte satt i sammenheng med satsningen på levendegjøring (Petersson 2003: 22). Dette innebærer for eksempel at de besøkende får se på demonstrasjoner av forskjellige håndverksteknikker av mennesker som er kledd i ”autentiske” kostymer. EU har blant annet etablert et eget museumsnettverk, LiveARCH, som satser på å ”levendegjøre historien”. Lófotr Vikingmuseum er det eneste museet i Norge som er medlem av dette nettverket¹.

Det kan være meget vanskelig å sette en klar grense mellom rekonstruksjoner som fokuserer på *levendegjøring* og de som må karakteriseres som *eksperiment* (Petersson 2003: 23). Edblom (2004: 7) argumenterer for at det ikke finnes anledning for å skille mellom det vitenskaplige og ”uvitenskapelige”. Levendegjøring kan i flere tilfeller inngå i en eksperimentell rekonstruksjon. På Lófotr Vikingmuseum har man for eksempel hatt eksperimenter og demonstrasjoner med en rekonstruert smie fra vikingtiden². Selv om vitenskaplige formål bak rekonstruksjoner er tilstedeværende, blir likevel levendegjøring ofte gjort i hensyn til formidling av historie og arkeologisk kunnskap for å synliggjøre kulturarven³ (Edblom 2004: 5).

Bruken av begrepet rekonstruksjon kan ha en illusorisk effekt med tanke på forholdet mellom fortid og nåtid. Anvendelsen av begrepet kan i noen sammenhenger implisere en direkte sammenkopling mellom fortiden og nåtiden. Dette kan gjøre at rekonstruksjoner blir sett på som ”tidsmaskiner” hvor man får tilgang til ”hvordan der var før”. Fra et postmodernistisk perspektiv kan man si rekonstruksjoner ikke er grunnet i fortiden, men at det

¹ http://www.livearch.eu/teams/museums/NO_Lofotr-Viking-Museum-footage.html

² http://www.lofotr.no/Eksperimentell_arkeologi_5111.html

³ <http://www.livearch.eu/aims/aims.html>

heller er snakk om en moderne konstruksjon basert på dagens fordommer og verdier (Edblom 2004: 6, Petersson 2003: 18).

2.1 Forholdet mellom del og helhet

Det finnes en rekke begreper som kan bli brukt i sammenheng med rekonstruksjoner. Begrepet ”rekonstruksjon” i seg selv kan relateres til en rekke synonymer, blant annet ”endre”, ”forbedre”, ”gjenskape”, ”etterligning” eller ”kopi”. Som man kan se, så er terminologien langt i fra entydig (Petersson 2003: 17–19). Det er viktig å klargjøre den semantiske sammenhengen til begrepet ”rekonstruksjon” for å få et overblikk over hva man egentlig snakker om. Rekonstruksjon kan bli forklart som det å skape helhet ut av fragmenter (Edblom 2004: 6). Rekonstruksjoner bør ikke bli sett på som et abstrakt fenomen. Det er et fenomen som inngår i en større kontekst, som kan være innesluttet i arkeologisk teori, politikk og andre faglige disipliner. Det er et meget generelt begrep som kan ha forskjellige utgangspunkter og perspektiver. Rekonstruksjoner kan omhandle enkelte elementer i en utstilling, til hele hus og båter med naust. Rekonstruksjon er et sammensatt begrep som kan inneholde underliggende arkitektoniske, stilistiske og tekniske elementer. Bodil Petersson (2003: 21) fremhever at rekonstruksjoner ofte rommer en blanding av forskjellige stilistiske og antikvariske hensyn.

Lófotr Vikingmuseum har blitt et puslespill hvor brikkene kommer fra ulike geografiske områder og tidsperioder, som arkitekten har brukt til å skape noe som fremstår som et ”autentisk” bilde av fortiden. Men selv om brikkene kan se ut som de passer sammen, betyr ikke det at fortiden nødvendigvis hadde en slik sammensetning. Om man rekonstruerer en bestemt tidsperiode som vikingtiden, betyr ikke det at ”vikingene” var homogen kulturgruppe. I tillegg til langhuset, har det ved Lófotr Vikingmuseum også blitt rekonstruert flere bygninger. Det har blant annet blitt rekonstruert et naust sammen med en kopi av Gokstadskipet og en smie. Rekonstruksjonen av naustet tok, underlig nok, utgangspunkt i en unik nausttuft fra Rennesøy utenfor Stavanger istedenfor de ca. 20 kjente tuftene på Borgpollen (Nilsen 1997: 21–23). Bruken av Rennesøynaustet viser at Lófotrs rekonstruksjon av høvdinggården ikke er en direkte kopi av Borg lokaliteten, men heller en blanding av fragmenter fra ulike regioner. Den rekonstruerte smien reflekterer også en slik ”blanding”. Smien tok utgangspunkt i en smie ved L’ance aux Meadows på New Foundland og et eksempel fra Gene i Sverige (Nilsen 2003: 234).

Rekonstruksjonen av langhuset på Borg har også kopiert og tatt inspirasjon fra mange ulike kilder. Hovedkonstruksjonen eller rammesystemet som bærer størsteparten av vekten til

langhuset, har blitt rekonstruert ved å ta i bruk den nordnorske teknikken Salten-stavlina. Arkitekten har også kopiert stilistiske elementer fra stavkirkearkitekturen. Ideen til å flislegge taket ble inspirert av stavkirkene i Sør-Norge og Trondenes kirke. Torvveggene på langhuset har delvis blitt gjenskapt ved å bruke arkeologisk data fra utgravningen av den opprinnelige tuften. I tillegg ble det også brukt en torvbyggingsteknikk som var kjent fra Island (Jakhelln 2003: 302–304). Dette viser at rekonstruksjonen av langhuset på Borg ikke er en ren gjenskapelse med et enkelt utgangspunkt. Det rekonstruerte langhuset er heller en kombinasjon av kopier av stilistiske og arkitektoniske elementer som er smeltet sammen til en *mulig* fremstilling blant flere forskjellige alternative løsninger (Jakhelln 2003: 305).

3.0 Rekonstruksjoner som ”erindringssteder”: Publikum, identitet og opplevelse

Rekonstruksjoner er ikke bare summen av dets bestanddeler, de har også en symbolsk dimensjon som går foran de funksjonelle og fysiske egenskapene. Begrepet ”erindringssteder” ble utarbeidet av den franske historikeren Pierre Nora (1989) i boken ”*Les Lieux de mémoire*”. Det er et begrep som tar for seg ”historie” og ”minne” i den sekulariserte verden. ”Historie” er en bestemt måte å rekonstruere fortiden på som ble utviklet i en kontekst som er både spesifikk, politisk og kulturell. Historie er med på å gi mennesker i dagens samfunn røtter til fortiden som videre er med på å danne identitet. Historien låner trekk fra erindringen. Ordet ”minne” blir for eksempel brukt i begrepene kulturminner og minnesmerke som ofte blir anvendt i sammenheng med historie. Dette kan settes i relasjon til konsepter som ”kontinuitet” til-, ”sammenheng” med- eller ”bevissthet” om fortiden. Denne tankegangen er langt i fra ukjent i Norge, hvor mange identifiserer seg med menneskene som levde under vikingtiden. Eksempelvis kan det bli reflektert gjennom sagaspill, som regelmessig blir gjennomført ved Lofotr Vikingmuseum⁴. Spørsmålet om identitet kan være et viktig argument i sammenheng med rekonstruksjoners betydning for blant annet lokalbefolkningen (Edblom 2004: 7). Om historie blir redusert til ren kunnskap, kan den bli til en ”død” kapital eller vitenskap som ikke angår noe. Ren historie kan bli beskrevet som skrift, tanker, resonnement, kunnskap og vitenskap, men minner og opplevelsen av en rekonstruksjon ligger subjektivt og personlig hos tilskuernes sansninger og følelser (Eriksen 1999: 91, 94).

Arkeologiske lokaliteter kan bli beskrevet som erindringssteder fordi vitenskaplig arbeid kan være festet til forskjellige forventinger om fortiden. Det er usannsynlig at det finnes en direkte sammenheng mellom minnene vi har i dag og det fortidige ved en lokalitet (Nora 1989: 16). En arkeologisk lokalitet som Borg hvor Lofotr Vikingmuseum ble etablert,

⁴ http://www.lofotr.no/Sagospel_42.html

kan bli beskrevet som et erindringssted eller ”Minnested”. Erindringssteder som det rekonstruerte langhuset på Borg, har en kvalitativ forskjell fra blant annet historisk litteratur. Minner oppleves man på et meget personlig og subjektivt plan og har egenskapen av å være mer ”tilstedeværende” enn en distansert historie som ligger utenfor en direkte og subjektiv erfaring av ”da-et”.

Det ligger et ontologisk skille mellom historiske rekonstruksjoner man finner i statlige arkiv og fysiske rekonstruksjoner, fordi det sistnevnte har muligheten til å bli et erindringssted for publikum. Minner er et privat fenomen, men det er også noe man kan dele med andre. Hukommelse kan bli beskrevet som både et individuelt og sosialt fenomen fordi den alltid ligger innenfor en sosiokulturell ramme (Eriksen 1999: 86). Historie man finner i bøker og litteratur kan virke fjernt, men også som et klart definert objekt. En ”nasjonale historie” kan fremstå som noe gitt som utelukkende tilhører samfunnsvitenskapen. Minnet er som sagt et mer privat fenomen hvor man føler en kontinuitet til historien gjennom hva man husker og praktiske erfaringer. Fysiske rekonstruksjoner er en form for formidling som tar utgangspunkt i stedets og tilstedeværelsens betydning for publikum i motsetning til en distansert og tekstuell historie.

Nora (1989: 7) fremholder at erindringssteder har blitt ritualer i et moderne samfunn som mangler ritualer. Det kan også være at man i et slikt samfunn lengter etter noe sakralt i en avmystifisert verden. Den private dimensjonen til minner, kan gjøre erindringssteder til en plass hvor man kan finne sine ”røtter” ut fra en tilhørighet til en bestemt gruppe. En kan gjennom en slik identitet føle seg forpliktet til å huske for å opprettholde en kontinuitet til fortiden (Nora 1989: 11). Minnene fester seg til deltakelsen og tilhørigheten man får gjennom tilstedeværelsen på en historisk lokalitet. Historiske fortellinger beretter ofte om konkrete hendelser, men minnene er ofte tett knyttet til selve opplevelsen av lokaliteten (Nora 1989: 18).

Selv om man kan komme med flere innspill mot Noras teoretisering om fortiden – blant annet at han har en ”modernistisk” tankegang som lager et altfor skarpt skille mellom ”før” og ”nå” (Eriksen 1999: 88) – så kan man bruke begrepene til å gi en dypere forklaring av hvordan arkeologiske rekonstruksjoner virker utenfor en avgrenset og vitenskaplig diskurs. At historie blir formidlet gjennom rekonstruksjoner og erindringssteder kan skape bevissthet og kontinuitet til en ”felles fortid” (Eriksen 1999: 90), har ikke så mye å gjøre med hvordan vitenskapen bygger opp sine argumenter i sammenheng med oppføring en av rekonstruksjon. Om de historiske elementene som blir formidlet gjennom en rekonstruksjon blir redusert til ”ren” kunnskap, blir det en vitenskap som ikke har noen sammenheng med hva som angår

publikums forventninger. Historien blir aktualisert når den blir satt i sammenheng med minnene. Man snakker her ikke om et absolutt skille mellom historien og minnet, men heller en relativ adskillelse. Minnene og ”stedliggjøringen” er basert på erfaring, opplevelse og sanseintrykk, til forskjell fra en vitenskaplig historie hvor skriften, tankene, resonnementene og kunnskapen står sentralt (Eriksen 1999: 91–92). En kan si at det gir en annen form for opplevelse å stå på historisk grunn, enn å lese en bok om de historiske hendelsene som hendte der.

Selv om opplevelsen av en rekonstruksjon som et erindringssted kan bidra med å gjøre fortiden mer ”personlig”, så er det vanskelig å si om dette gir et mer autentisk bilde av historien. Den ”fysiske” opplevelsen av en rekonstruksjon, artikulere ikke formidlingen etter en garantert historisk innsikt. Opplevelsen av en monumental rekonstruksjon kan være ahistorisk, i det at den kanskje tar grunnlag i sentimentale følelser som er usaklige når setter de i forbindelse med historisk eller arkeologisk innsikt og kunnskap. Når man opplever en erindring, er det alltid i samband med den fysiske erfaringen av monumentet (rekonstruksjonen) og forestående kunnskap (Eriksen 1999: 93). Publikums deltakelse og levendegjøring av rekonstruksjoner er ikke en sikker vei til å formidle en disiplinær kunnskap. Opplevelsen som del av deltakelsen, blir alltid satt i en relasjon til publikums meningssammenhenger fra dagens samfunn. Men det er nettopp den nære relasjonene mellom deltakelse, minner og opplevelse som gjør at erfaringen av rekonstruksjoner kan ”overgå” de pedagogiske elementene og vitenskapens teoretiske beskrivelser.

4.0 Rekonstruksjoner og interessegrupper

Fordi rekonstruksjoner kan fremtre som erindringssteder, kan de også være en kilde til gruppetilhørighet og identitet. Men rekonstruksjoner i seg selv, er også et produkt av forhåndsbestemte *perspektiv*. Man kommer her inn på spørsmålet om hva disse ”monumentene” egentlig vil minne oss om (Petersson 2003: 37). Rekonstruksjoner er ikke en objektiv avbildning som gir en direkte kopling til fortiden. Rekonstruksjoner er intensjonelle konstruksjoner, med utgangspunkt som kan variere mellom forskjellige interessegruppers målsetninger. Det er ikke bare arkeologer som engasjerer seg med rekonstruksjoner; mange mennesker med ulik bakgrunn og forskjellige målsetninger kan også engasjere seg i slike prosjekt (Edblom 2004: 5).

Rekonstruksjonene ved Lofotr Vikingmuseum, i den kontekstuelle sammenhengen med den historiske lokaliteten, er ”kodet” til de som skal komme dit og avlese budskapet (Eriksen 1999: 95). Et slikt budskap kan for eksempel være Fylkestinget i Nordland sin tanke

om å formidle en autentisk ”Nordnorsk” fortid (Nilsen 2003: 232), som relaterer til hvordan man i det kontemporære samfunnet forholder seg til regionale inndelinger. Det er langt i fra likegyldig hvem som får lov til å bygge et monumentalt ”minnesmerke”. Når man tar til seg en historisk lokalitet og bygger en rekonstruksjon på stedet, kan man si at det blir gjort en ”fysisk erobring”. Ulike interessegrupper kan legge ned sine egne forestillinger og intensjoner og ”tilsløre” den historiske lokaliteten. Dette kan være en prosess hvor man vektlegger selve prosedyren, hvor f.eks. det eksperimentelle blir satt i sentrum, eller fokusere på selve resultatet, hvor turisme og formidling av et bestemt historisk syn blir vektlagt (Vouzaxakis 2006: 180).

Å rekonstruere fortiden er alltid en utfordring (Petersson 2003: 122). Det ligger en politisk dimensjon bak avgjørelser rundt en rekonstruksjon, enten på et personlig eller organisatorisk plan. Objektene i en politisk diskusjon kan for eksempel omhandle spørsmål om etnisitet og identitet. De politiske verdiene kan differensiere fra de rent vitenskaplige målsetningene. Man kan finne underliggende forskjeller mellom eksperimentelle rekonstruksjoner som blir produsert innenfor et forskningsprosjekt, og rekonstruksjoner som satser på å bli en attraksjon innenfor reiseliv og turisme. Forskningsprosjekt er ofte underlagt et faglig og personlig ansvar, men når man strekker målsetningene mot formidling av kunnskap utenfor den arkeologiske diskursen, får prosjektet en mer omfattende politisk dimensjon. Så sett er en rekonstruksjon ikke verdinøytral. Den har alltid en underliggende kombinasjon av samtidens verdier og fordommer om fortiden. Dette er også noe som gjelder faglige eksperter, som for eksempel arkeologer og historikere (Petersson 2003: 122–123).

Det er viktig å forstå at en anleggelse av en rekonstruksjon ikke trenger å være en prosess som involvere kun en interessegruppe. Det er et samarbeid mellom forskjellige interessegrupper, selv om de har ulike målsetninger for prosjektet. F.eks. lokalbefolkningen er et godt eksempel på en interessegruppe som kan være interessert i og involveres med anleggelsen av en rekonstruksjon. Utgravningen av langhuset på Borg ble møtt med engasjement og interesse fra lokalbefolkningen på Vestvågøy. Men den videre profesjonaliseringen og byråkratiseringen av prosjektet førte til en redusert tilgang og engasjement fra lokalbefolkningen. Selv om det for denne interessegruppen ble problematisk å få tilgang til planleggingen rundt Borgprosjektet, er det et viktig element i den distriktpolitiske dimensjonen (Sletvold 2001: 140). Den offentlige kulturpolitikken har i Norge hatt stor innflytelse over praksisen i museumsvesenet (Nilsen 2003: 276). Vestvågøy kommune i Nordland, hvor Lófotr Vikingmuseum ligger, har vært et område preget av utflytting. Dette har gjort at regionen har blitt marginalisert og fått en svakere regionalpolitisk

posisjon. Bodil Petersson (2003: 187, 191–192) argumenterer for at rekonstruksjonen av langhuset på Borg kan ha blitt påvirket av et perspektiv som hadde en målsetning i å styrke regionens innflytelse i Norge.

Rekonstruksjoner kan bli sett på som et positivt bidrag til det lokale fordi de kan føre til økte skatteinntekter, flere jobbmuligheter og befolkningsvekst, i tillegg til å også skape stolthet og identitet blant lokalbefolkningen (Edblom 2004: 5). Borg kan bli beskrevet som et regionalt ”symbol” over at Nordland også hadde en betydning i forhistorien, f.eks. gjennom makt i form av handel med internasjonale aktører. Dette er noe man også kan se reflektert i planen for Lófotr Vikingmuseum. Her blir det sagt at Borg skal være med på å markere Lofoten både innenfor Norge og på det internasjonale nivået (Mikkelsen 1992: 11–12).

Det kan være problematisk å adskille de regionale og nasjonale målsetningene. Å styrke betydningen til en region, kan ha en synergisk effekt hvor også nasjonen blir ”forsterket”. En kan dele opp interessegruppene målsetninger i en relativ romlig og organisatorisk skala. For eksempel på et personlig, lokalt (bygder/byer), regionalt (Fylke/landsdel/distrikt), nasjonalt og internasjonalt nivå. Selv om målsetningene ikke er sammenfallende, kan for eksempel kommunen og næringsvirksomhetene dra nytte av en rekonstruksjon. Næringen får mulighet til å tjene penger direkte eller indirekte, mens kommunen får tilgang til flere arbeidsplasser som stryker sysselsetningen.

Arkeologene hadde ikke en utelukkende makt over Borgprosjektet. Som fagpersoner var de underordnet ledelsen i prosjektets organisasjon som hadde den økonomiske makten (Glørstad 1995: 15). Selv om prosjektet var et samarbeid mellom ulike interessegrupper, hadde arkeologene et ansvar i deres rolle som veiledende eksperter. For at politikere og næringslivet skal kunne skape turisme og andre fordeler gjennom historiske og arkeologiske attraksjoner, er de først avhengig av fagfolkene som produserte kunnskap om og avdekket de omtalte lokalitetene (Sletvold 2001: 128). Et prosjekt som rekonstruksjonen av langhuset på Borg, krever selvsagt en betydelig mengde økonomisk kapital. De som har makten over den økonomiske støtten, har også betydelig kontroll over prosjektet. For at et slikt prosjekt skal bli gjennomført, har den økonomiske støtten en stor påvirkning på planleggingen og gjennomføringen. Det er i denne sammenhengen at vitenskapen blir underordnet den økonomiske dimensjonen (Glørstad 1995: 9-12).

4.1 Spenningen mellom de ulike perspektivene

Rekonstruksjonene ved Lófotr Vikingmuseum var et prosjekt hvor flere forskjellige interessegrupper var involvert. Borg ble sett på som en viktig resurs innenfor

distriktspolitikken. Et fokus på Borg gjorde også at det at Vestvågøy og Lofoten fikk publisitet. Møte mellom forskjellige interessegrupper i et slikt prosjekt skaper et *skjæringspunkt* mellom ulike perspektiv, utgangspunkt og målsetninger. Det var et samspill mellom arkeologer, personer fra det politiske hold og næringsinteresser i reiselivet som stod bak planleggingen. Anlegget skulle drives i en kombinasjon mellom forsknings- og næringsvirksomhet (Sletvold 2001: 140).

I et samvirke mellom vitenskap og næringsliv finner man en spenning mellom ulike perspektiv. Ola Sletvold (2001: 130, 140, 145) kaller Lófotr Vikingmuseum et "joint venture", fordi prosjektet var et samarbeid mellom profesjonelle, politiske og kommersielle interessegrupper. Han argumenterer i sammenheng med dette at Lófotr trolig aldri ville blitt etablert om prosjektet hadde blitt planlagt som et "vanlig" museum. Vestvågøy kommune hadde fra starten av satt reiselivet som en av de store målsetningene med prosjektet. Å lage en "moderne" turistattraksjon skulle realiseres ved å satse på levendegjøring av fortiden, hvor rekonstruksjonen skulle stå i sentrum. For å gjøre en slik satsning ønsket de en prosjektleder som kunne "forstå" utviklingen i dagens marked (Viken 2001: 101). Det er klart i denne sammenhengen at arkeologene ikke satt med en fullstendig makt over prosjektet. Det var nødvendig, blant annet fra kommunens perspektiv, at rekonstruksjonen også måtte bli sett i sammenheng med marked og salg, i tillegg til den historiske dimensjonen. Men det var ikke slik at "attraksjonsledelsen" overkjørte de faglige aspektene. De aksepterte en faglig overordnet fra museumsledelsen, når det gjaldt hva som skulle "selges" og representeres (Sletvold 2001:141).

4.1.1 Rekonstruksjoner som fornøylespark og ideologisk monument

Konsumerismens og konsumentkulturen i dagens samfunn, kan få konsekvenser for hvordan man anvender rekonstruksjoner og historiske lokaliteter. Marked blir sett i en global sammenheng hvor alle har muligheten til å være en forbruker av et *produkt*. I denne sammenhengen kan rekonstruksjoner bli sett på som et produkt, som målrettet blir markedsført for å bli solgt til et høyst mulig antall konsumenter. Ian Hodder (1999: 150) sier at alt blir varer i et globalt marked. Spørsmålet her er hvordan tankegangen om fortiden som produkt kan påvirke anvendelsen og utformingen av rekonstruksjoner.

Når man skal selge en vare ser man etter hva konsumentene ønsker. "Kulturarv" kan bli forstått som et begrep som har en sammenknytning med skapelsen av et verdensmarked, hvor fortiden kan bli reklamert for og forstått som "fornøylelse" (Hodder 1999: 162). Man kan selvsagt ikke sette en rekonstruksjon, som langhuset på Borg, kun i relasjon til det

arkeologiske fagfeltet når også økonomisk vinning er en del av målsetningen. I prosjektsøknaden til Borgprosjektet (Bakke 1990) fremgår det blant annet at de koplet sammen reiseliv og ”store inntjeningsmuligheter” med tanken om et museum. Når museumsvirksomhet blir sett på som en ”bransje” innenfor næringslivet, må man tilpasse seg til publikums forventninger og markedet (Sletvold 2001: 141). Det er ikke bare næringslivet som vektlegger inntjeningsmuligheter, i dag finner man også krav om inntjening i museumssektoren, pålagt av staten gjennom stortingsmeldinger. Fordi de statlige tilskuddene ikke er tilstrekkelig til å opprettholde driften til et museum, delvis på grunn av en omlegging av tilskuddsordningen i 1983, må museene satse på å skape en størst mulig målgruppe for å tjene nok penger til for å overleve (Nilsen 2003: 259–262).

Det kan være problematisk å sette en klar grense mellom lekens lidenskap, formidlingen av kunnskap og formasjon av identitet. Det finnes interesser som kan krysse arkeologenes, politikernes og næringslivets interesser. F.eks. å eksponere en rekonstruksjon til flest mulige mennesker kan være et slikt skjæringspunkt. Men et fokus på salg kan få konsekvenser for hvordan en rekonstruksjon blir bygd, og hvilke fornminner man velger å rekonstruere. Borg, som et Vikingmuseum, kan reflektere en holdning som retter seg mot etterspørsel eller hva man tror folk vil ha. Brosjyremateriell trykt i sammenheng med oppstarten til Lofotr, reflekterer en markedsføring som går imot et ”vitenskaplig” og reflektert syn på fortiden, når de f.eks. beskriver rekonstruksjonen som en ”tidsmaskin” (Nilsen 2003: 262–263). Selv om aktivitetene på Borg spenner seg over flere tidsperioder og faser med menneskelig aktivitet, valgte prosjektledelsen å satse på Vikingtiden. Håkon Glørstad (1995: 12) mistenker at de satset på vikingtiden fordi det hadde en mer forlokkende effekt på allmennheten i Norge og på det internasjonale marked. En av spenningene mellom vitenskapen og reiselivsnæringen man møter her, er hvordan fortiden blir formidlet.

Viking identiteten er meget fleksibel. På den ene siden er det en arkeologisk periode betegnelse. Ordet ”viking” er samtidig også et globalt fenomen, som man kan bli brukt innenfor flere forskjellige meningssammenhenger: For eksempel dataspill, fantastisk-litteratur, tegneserier, filmer osv. Selv om ”vikingen” har et ambivalent bilde på det internasjonale nivået som plyndrer, utforsker, pioner, barbar osv. Begrepet ”viking” har så en kvalitet av å være et varemerke i tillegg til å ha en ideologisk og vitenskaplig dimensjon.

Produksjonsomgivelsene rundt etableringen av en ”attraksjon” som Borg er som sagt påvirket av forskjellige interessegrupper. Som nevnt kan det være et hierarki av ”profesjonelle”, ”politiske” og ”kommersielle” interesser (Sletvold 2001: 130). Et av problemene som kan oppstå under et slikt samarbeid, kan være at det finnes ulike måter å

anvende begreper som f.eks. ”viking”. Selv om denne inndelingen av interesser i ulike ”grupper” er nokså grov, så kan man finne et generelt skille i hvordan interessegruppene benytter begrepet ”viking”. På et politisk nivå kan ”viking” bli brukt i henhold til en kontinuitet til fortiden, hvor man kan kople inn identitet og ideologi. De kommersielle interessene kan legge vekt på etterspørsel etter ”viking” produkter. Profesjonelle interessegrupper som arkeologene, kan legge vekt på formidling og produksjon av kunnskap som er med på å opprette et ”reflektert” bilde av fortiden som er åpen for debatt og kritikk (Edblom 2004: 9).

Å anvende en rekonstruksjon som et retorisk hjelpemiddel for å promotere et spesifikt perspektiv kan selvfølgelig få konsekvenser for det historiske grunnlaget som ligger bak. Det ligger her et spørsmål om hvor ”fri” man skal være når man gjør fortiden til en vare og ideologisk symbol. Selv om det er mulig å si at man aldri kan observere fortiden fra et nøytralt standpunkt, betyr ikke man kan ignorere kritiske innstillinger til hva som blir formidlet. Det finnes alltid en fare for at man bagatelliserer historiske detaljer om et prosjekt legger altfor stor vekt på å få et stort antall besøkende og økonomisk overskudd (Glørstad 1995: 19, Olsen 1997: 238–239). Detaljer som blant annet Logoen til Lofotr Vikingmuseum – en gullgubbe funnet under utgravningen av langhuset – ble brukt speilvendt på blant annet brosjyrer. Selv om dette kan virke pedantisk, så får en slik feil konsekvenser for gullgubbens symbolikk. Selv om logoen nå er fjernet fra Lofotr sin webside så kan slik ”glipp” reflektere en dårlig kvalitetssikring i forhold til det faglige i starten av prosjektet (Glørstad 1995: 13–14).

Det viktig å være oppmerksom på at man lever i et globalisert og pluralistisk samfunn under en demokratisk stat hvor forskjellige interessegrupper vektlegger ulike verdier. Arkeologer sitter med en intellektuell kompetanse, men dette gir ikke de makt til å dominere andre interessegrupper. Men man kan ikke overse at den akademiske redelighet og kompetansen til arkeologene kan bli sett på som et nødvendig element i produksjonen av en rekonstruksjon. Fagpersonene er blant annet med på å opprettholde den dramaturgiske siden ved et museum med sin historiske ”autoritet” (Nilsen 2003: 268). Om man inntar meningen at arkeologer og andre eksperter skal ha en autoritet over fortiden som overstyrer interessegruppene utenfor den akademiske diskursen, faller man under problemstillingen om ”stewardship” (Groarke & Warrick 2006, Lynott & Wylie 2002, Smith 1994, Welch 2006).

5.0 Rekonstruksjoner og formidlingen av arkeologisk kunnskap

Det er klart at anvendelsen av rekonstruksjoner og levendegjøring i formidling av kunnskap berører et bredt spekter av problemstillinger fra et arkeologisk perspektiv. Spørsmålet om hva slags formål arkeologien har er et element problemstillingen kan berøre. Det finnes her ulike meninger om hva arkeologene skal fokusere på, enten det omhandler forskning, formidling eller forvaltning. Det er ikke vanskelig å se at arkeologer kan få en kritisk innstilling til rekonstruksjoner når disse krysser politiske, ideologiske og næringsmessige interesser som har andre målsetninger enn de man finner i arkeologiens disiplinære diskurs (Petersson 2003: 206).

Et av spørsmålene som kan dukke opp i denne sammenhengen er hva som egentlig inngår i en "manipulasjon" av fortiden. Skal man for eksempel kalle markedsføringen av Borg som et vikingmuseum som manipulasjon fordi dette undergraver at det også var aktivitet på anlegget under merovingertiden? Det kan her være vanskelig å komme med en klar definisjon av hva som er "misbruk". Det finnes selvfølgelig spesifikke eksempler på misbruk av fortiden om man ser på nazismen og imperialismen. Men grensesettingen blir diffus når man f.eks. snakker om næringslivets kommersielle bruk av vikingsymbolikken. Det kan være viktig i denne sammenhengen å sette spørsmål ved hvordan den nordiske vikingidentiteten blir brukt i dag (Werbart 2004: 363- 265). Arkeologi kan tas til inntekt for spesifikk politisk budskap, men det kan være problematisk å adskille *et* bestemt perspektiv på fortiden fra fordommene i dagens samfunn. Men som man ser, så finnes det selvfølgelig gradforskjeller (Petersson 2003: 219). Det vil alltid finnes ulikheter blant konstellasjonene av meninger i det kontemporære samfunnet. Kritisk refleksjon og historisk innsikt fra arkeologer som interessegruppe kan være med på å påvirke eller forskyve forskjellige anvendelser av og meninger om det fortidige.

Om man setter rekonstruksjoner som Borg i sammenhengen til en *kulturminneindustri*, kan det få konsekvenser for hvordan fortiden blir formidlet (Olsen 1997: 238–240). For å selge et produkt må man som nevnt tilpasse seg til hva som kan lokke flest mulige kunder. Langhuset på Borg kan virke både mektig og sensasjonelt, med tanke på sin størrelse og relasjon til "vikingtiden". En kan ikke se vekk fra at en slik rekonstruksjon har en kvalitet av å være "salgsvennlig". Slike fremstillinger av fortiden kan formidle et idealisert bilde av menneskenes liv i fortiden. Formidlingen av en idealisert fortid kan være en konsekvens av at det blir lagt tyngdepunkt på de delene av fortiden som passer best sammen med kundenes forventninger og ideologiske utgangspunkt. Dette kan være et problem for formidlingen av arkeologisk kunnskap. Om man lener seg mot Habermas sitt begrep om "systematisk

forvrengt kommunikasjon” kan man si at de ideologiske fordommene som ligger bak intensjonene om å formidle en bestemt identitet, kan være med på å vende budskapet mot et syn på fortiden som er ”fornøydlig” i publikums øyne. I denne sammenhengen er det vanskelig å si hva som er det ”sanne” bildet av fortiden, når man som arkeolog må belage seg på subjektive fortolkninger.

5.1 Rekonstruksjonenes visuelle formidling

Rekonstruksjoner kan bli sett på som en metode for å visualisere den arkeologiske kunnskapen. Populærvitenskaplig sett, kan rekonstruksjoner ha en positiv effekt på formidlingen og i tillegg gi en mulighet til eksperimentell forskning. Som et visuelt medium gir rekonstruksjoner også publikum en større tilgjengelighet til den arkeologiske kunnskapen ved å gjøre den ”håndgripelig” (Edblom 2004: 5-7). Det finnes også betenkeligheter ved en slik visualiserende ”metodikk”. Vitenskapen har aldri et ”komplett” bilde av fortiden. Gjennom aktivitet og innlevelse som følger med ”levendegjøring”, fyller man inn de tomme rommene som vitenskapen etterlater. En levendegjørende rekonstruksjon kan bli sett på som en blanding mellom vitenskap og *bevist fiksjon* (Edblom 2004: 6). Man må alltid tolerere et visst antall anakronismer, men det ligger her et spørsmål om hvor og hvordan man skal sette en grense på fiksjonen (Petersson 2003: 361).

Vi lever i dag i et samfunn som fokuserer sterkt på den visuelle opplevelsen. Synet blir også karakterisert som en av de ”pålitelige” kildene for informasjon og kunnskap. Det visuelle blir ofte tett knyttet til arkeologien og den museale konteksten som en måte å formidle informasjon. Man kan ikke se vekk fra at dette kan skape skjeve forutsetninger i publikums møte med en rekonstruksjon. Selv om rekonstruksjoner kan bli sett på som ”fullstendige”, så er de som nevnt fortsatt bare hypotetiske fremstillinger blant mange muligheter (Vouzaxakis 2006: 177). Spørsmålet her er egentlig om denne ”usikkerheten” blir godt nok formidlet til publikum.

Den statiske og ”absolutte” karakteren til rekonstruksjoner som blir problematisert i denne sammenhengen. En fysisk rekonstruksjon har en karakter av å være ”endelig”. Det kan bli sett på som en hypotese med en materiell avbildning. Men det kan være vanskelig å formidle en rekonstruksjons usikkerhet. Et problem for arkeologene kan være å kombinere rekonstruksjonen som ”objekt”, sammen med de ulike og hypotetiske fortolkningene som finnes i den kontemporære, arkeologiske diskursen (Vouzaxakis 2006: 177). En kan sette spørsmål på om en rekonstruksjon i skalaen til langhuset på Borg, blir et hinder for publikums selvstendige fortolkning (Vouzaxakis 2006: 179). En rekonstruksjon som langhuset på Borg,

kan reflektere en ”autoritet” fordi den ble plassert på lokaliteten til den opprinnelige høvdinggården. Den emosjonelle kvaliteten til en slik rekonstruksjon kan være til hinder for publikums kritiske refleksjon, og bygningen blir tatt for gitt i å være et direkte speilbilde av fortiden (Petersson 2003: 364). En retorisk bruk av ordet ”autentisk” i sammenheng med truisme, kan skape et forvridt bilde av rekonstruksjonenes vitenskaplige kvalitet (Petersson 2003: 252).

Den *sensasjonelle* kvaliteten er også noe som kan bli utnyttet i sammenheng med rekonstruksjoner. Om man kun rekonstruerer de delene av fortiden som har en sensasjonell kvalitet, kan dette få konsekvenser for hvordan publikum oppfatter fortiden som helhet. F.eks. om markedets etterspørsel skal styre hvilke rekonstruksjoner man bygger, kan dette få konsekvenser hva slags fortidsbilde som blir konstruert *av* publikum. Om det blir en overvekt av rekonstruksjoner som fremtrer sensasjonelt og visuelt imponerende for publikum – som for eksempel Langhuset på Lofotr vikingmuseum som har en størrelse på 83 x 8 meter (Nilsen 2003: 231) – kan synet på fortiden bli ”skeivt”. Om man nesten utelukkende rekonstruerer høvdinggårder fra vikingtiden fordi de er ”identitetsskapende” og har en høy appell i markedet, kan det undertrykke de mindre ”imponerende” aspektene av fortiden. En ”snill” og ”vennlige” fremstilling av fortiden, kan være med på aktualisere fortiden for det kontemporære publikum ved å relatere til deres verdier (Olsen 1997: 240). Det ligger et spørsmål om levendegjørende rekonstruksjoner som spiller på identitet og fornøyelse, er med på å blåse liv i de ”stygge” sidene av for eksempel Vikingtiden. Det vemmelige og uhyggelige kan lett bli fei under teppet bak ”flotte” sagaspel og vikingglider. Det er kanskje lettere å servere ”mjød i spissglass” til et deltakende publikum på Lófothr Vikingmuseum⁵, enn å servere opplevelse som beretter om såre muskler, undertrykkelse og tidlig død. Selv om fagpersonene som var med på Borgprosjektet laget en relativt autentisk bilde av vikinggården, betyr ikke det at man formidler et *helhetlig* bilde av fortiden når en selektivt plukker ut de ”attraktive” delene av fortiden.

Visuelle medium har muligheten til å bli anvendt utenfor sin opprinnelige kontekst. Den monumentale siden av rekonstruksjonen, kan alltid bli brukt til ulike formål. Langhuset blir raskt et regionalt eller nasjonalt kjennetegn, på grunn av den sensasjonelle og ”mektige” symbolikken kombinert med reklamekampanjer. Den emosjonelle verdien kan overgå den opprinnelige målsetningen om å formidle historisk og arkeologisk kunnskap. Med andre ord kan den symbolske-kapitalen som blir produsert gjennom en slik rekonstruksjon, bli brukt til formål som står *utenfor* produsentens styring. Slike ”ringvirkninger” er bør ha en plass i

---

⁵ http://www.lofotr.no/Opplev_4.html

diskusjonen rundt anvendelsen av rekonstruksjoner til formidling. Et opprinnelig budskap blir alltid som en mening gjenfortolket ut fra publikums forventinger. Dette, som alt annet, kan bli styrt bevist av mottakeren og fordreid til et spesifikt politisk/ideologisk budskap eller bli ledet av fordommer som står utenfor aktørens kontroll.

Som nevnt så kan man si at en rekonstruksjon som langhuset på Borg representerer et skjæringspunkt. Det er kjent at dagens arkeologer i Norge unngår å grave ut flest mulig "fristende" lokaliteter fordi man blant annet vil unngå å skade arkeologiske data, og spare de til fremtidig forskning som kanskje har tilgang til bedre teknikk og forståelse. Dette er relevant med tanke på hvordan man skal forholde seg til en rekonstruksjon. Man kan sette opp et tankeeksperiment for en slik problemstilling: Hvordan skal en arkeolog forholde seg til en rekonstruksjon som har blitt avslørt som feilaktig i sammenheng med nyoppdaget informasjon? En kan her sannsynliggjøre flere alternativ som viser skjæringspunktet mellom interessene som kan stå bak en rekonstruksjon som Borg: Det første alternativet kan være å rive rekonstruksjonene for å unngå spredning av feilaktig kunnskap. Man kan også i denne sammenhengen bygge en ny og forbedret rekonstruksjon om man har tilgang til de nødvendige spesialistene og økonomiske resursene. Det andre alternativet er å la bygningen stå som den er, fordi den har en betydning for lokalbefolkningens identitet og økonomiske muligheter. Det er klart i dette eksempelet at man må veie forskjellige verdier og perspektiver opp mot hverandre. Skal man egentlig sette verdien av opplevelse og underholdning over vitenskapens syn på autenticitet? Som en ser, kan man argumentere for at de nyoppdagede detaljene er arbitrære i henhold til hva som fremtrer for publikum i formidlingen, og hva som er tiltrekkende på konsumentene.

6.0 Konklusjon: Rekonstruksjoner som et skjæringspunkt

Det er klart at rekonstruksjoner har ringvirkninger og konsekvenser. Derfor er det viktig at man ikke overser at arkeologi ligger i sammenheng med formidling i tillegg til jakten på kunnskap. Arkeologer har en viktig rolle når det kommer til formasjonen av kulturminner ut fra funn og forskning. Rekonstruksjoner tar ofte utgangspunkt i kunnskap produsert av faglige eksperter innenfor historie og arkeologi. I noen tilfeller kan det være problematisk å opprettholde et perspektiv, hvor man som forsker skal håndtere verdier som både går innenfor den vitenskaplige og politiske skalaen. Men, formidlingen bør være kontrollert. Det er alltid "sunt" at rekonstruksjoner som et medium, er omgitt av kritikk og diskusjon mellom de forskjellige interessegruppene som blir berørt (Petersson 2003: 348). Som vi har sett så er det i blant ikke så lett å kategorisere de forskjellige perspektivene i klare kategorier (Edblom

2004: 8-9). Rekonstruksjoner representerer så et *skjæringspunkt* mellom intensjoner, hvor interessegruppene vektlegger varierende verdier som av og til krysser hverandre. Når rekonstruksjoner kan være viktige resurser for både arkeologer og politikere, må det inngås kompromisser. Fra et perspektiv hvor arkeologi ligger i sammenheng med både vitenskap og formidling, er rekonstruksjoner en blanding av både levendegjøring og eksperiment i ulike forhold og konstellasjoner (Edblom 2004: 9). Rekonstruksjoner foregår altså ikke etter et stereotypisk mønster, fordi det alltid finnes ulike vinklinger (Petersson 2003: 357). På grunn av den økende populariteten rundt rekonstruksjon i dagens samfunn, vil det være viktig at arkeologene følger med på og holder et reflektert syn til utviklingen.

Litteraturliste

- Edblom, L. 2004: *Långhus i Gene*. Dr. Fil. avhandling i arkeologi, Umeå Universitet.
- Eriksen, A. 1999: *Historie, minne og myte*. Pax forlag, Oslo.
- Gadamer, H.G. 1960: *Sandhed og Metode. Grundtræk af en Filosofisk Hermeneutik*. Dansk oversettelse (2. Utgave, 1. Opplag 2007) av den tyske utgaven fra 1986 (5. opplaget). Academica, Århus.
- Glørstad, H. 1995: "Da dinosaurene døde ut, kom vikingene". *Nicolay. Arkeologisk Tidsskrift*. Nr. 67. Studentene ved Universitetets Oldsaksamling, Oslo.
- Groarke, L. & Warrick, G., 2006: "Stewardship gone astray? Ethics and the SAA". Scarre, C. & Scarre, G. (red.), *The Ethics of Archaeology: Philosophical Perspectives on Archaeological Practice*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Hodder, I. 1999: *The Archaeological Process. An Introduction*. Blackwell Publishers, Oxford.
- Jakhelln, G. 2003: "Lófotr – the Viking Museum at Borg. Reconstruction of the chieftain's house." Munch, G.S., Johansen, O.S. og Roesdahl, E. (red.) *Borg in Lofoten. A chieftain's farm I North Norway*. Tapir academic press, Trondheim.
- LiveARCH, 2008: Lokalisert på verdensveven den 21.04.08. <<http://www.livearch.eu/>>
- Lófotr Vikingmuseum 2008: Lokalisert på verdensveven den 21.04.08
< <http://www.lofotr.no/>>
- Lynott, M. J. & Wylie A., 2002: "Stewardship: the Central Principle of Archaeological Ethics". Lynott, M.J. and Wylie, A. (red.) *Ethics in American Archaeology*, Society for American Archaeology.
- Nilsen, G. 1997: "Naust og båt på Vestvågøy i jernalderen". I *Lófotr. Årbok for Vestvågøy historielag 1997*.
- Nilsen, G. 2003: *Brytninger mellom lokal og akademisk kulturminnekunnskap - En analyse av fortidsforestillinger i Nord-Troms og Lofoten*. Avhandling til graden Doctor Artium. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Institutt for arkeologi, Universitetet i Tromsø.
- Olsen, B. 1997: *Fra ting til tekst. Teoretiske perspektiv i arkeologisk forskning*. 2. Opplag, 2002. Universitetsforlaget, Oslo.
- Nora, P. 1989: *Realms of Memory*. Columbia UP, New York.
- Petersson, B. 2003: *Föreställningar om det förflutna. Arkeologi och rekonstruktion*. Nordic Academic Press, Lund.
- Sletvold, O. 2001: "Vikinger i norsk turismeutvikling". Viken, A. (red.) *Turisme. Tradisjoner og trender*. Red. av Arvid Viken. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.

- Smith, L. 1994: "Heritage management as postprocessual archaeology". *Antiquity* 68.
- Viken, A. 2001: Turismeutvikling I Lofoten. Viken, A. (red.) *Turisme. Tradisjoner og trender*. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Vouzaxakis, K. 2006: "Reconstructions: materialized narratives". Papaconstantinou, D. (red.) *Deconstructing Context. A Critical Approach to Archaeological Practice*. Oxbow Books, Oxford.
- Welch, J.R. 2006: Archaeology, stewardship and sovereignty. John Kantner (ed.), *The SAA archaeological record*, nr. 4
- Werbart, B. 2004: "Ethics and Political Agenda: The world of archaeology and the academic environment." Karlsson, H. (red.), *Swedish Archaeologists on Ethics*. Lindome, Bricoleur Press.

Upublisert/Arkiv

- Bakke, L. 1990: *Prosjektsøknad for Borg/Borgvær*.
- Mikkelsen, D.K. 1992: *Plan for Vikingmuseet på Borg. Vestvågøy Museum*.